

KORKUT ATA (DEDE KORKUT)

ÖMER KANAT*

Dede Korkut, Türklerin efsanevi dedesidir. Korkut Ata ismiyle de anılır. Dede Korkut öyküleri, Oğuz Türkleri 'nin 9-11. yüzyıllardaki yaşayışları, inançları ve toplumları hakkında önemli ipuçları içerir. Oğuz Türklerini, onların inanışlarını, yaşayışlarını, gelenek ve göreneklerini, yiğitliklerini, sağlam karakteri ve ahlakını, ruh enginliğini, saf, arı-duru bir Türkçe ile dile getirir. Destanlarındaki şiirlerinde, çalınan kopuzların kıvrak ritmi, yanık havası vardır. Dede Korkut, Türk sözlü edebiyatının önemli öğelerindedir. Destanları uzun süre boyunca sözlü aktarılmış, Akkoyunlu- lar Devleti zamanında yazıya dökülmüştür. Yazdığı Türk Destanları'nın iki orijinal kopyası vardır. Bu kopyalardan biri Almanya 'da Dresden 'de öteki ise Vatikan'dadır.

Dresden yazması kısa bir giriş ve 12 öyküden oluşur. Öyküler sırasıyla:

1. Dirse Han Oğlu Boğaç Han

2. Salur Kazan'ın Evinin Yağmalanması
3. Kam Büre Bey Oğlu Bamsı Beyrek
4. Kazan Bey Oğlu Uruz'un Tutsak Olması
5. Duha Koca Oğlu Deli Dumrul
6. Kanlı Koca Oğlu Kanturalı
7. Kazılık Koca Oğlu Yegenek
8. Basat'ın Tepegöz'ü Öldürmesi
9. Begin Oğlu Emren
10. Uşun Koca Oğlu Segrek
11. Salur Kaza'nın Tutsak Olup Oğlu Uruz'un Çıkarması
12. İç Oğuz'a Taş Oğuz Asi Olup Beyrek Öldüğü

Vatikan yazmasında kısa bir giriş ve altı öykü vardır:

1. Hikâyet-i Han Oğlu Boğaç Han
2. Hikâyet-i Bamsı Beyrek

3. Hikâyet-i Salur Kazan'ın Evi Yağmalandı-
ğudur

4. Hikâyet-i Kazan Begün Oğlu Uruz Han
Tutsak Olduğudur

5. Hikâyet-i Kazılık Koca Oğlu Yegenek Bey

6. Hikâyet-i Taş Oğuz İç Oğuz'a Asi Olup
Beyrek Vefatı

Türk dünyasının bilge atası olan Dede Korkut ve onun hikâyelerinde; Türk toplumunun savaşları ve barışları ile birlikte, aile ve eğitim yapısıyla üstün ahlak ve karakter sağlamlığına dikkati çeker. Türk milletiyle özdeşleşmiş olan doğruluk, sözünde durmak, mukaddes değerler uğruna ölmek gibi çeşitli karakterler, hikâyelerin ana temasıdır. Dede Korkut hikâyelerindeki tüm kahramanların aile, cemaat ve insan sevgisini ön planda tutması, millet olarak ahlak ve yaşam anlayışımızı göstermesi bakımından önemlidir.

Kahramanların çoğu gençtir ve mutlaka bir yiğitlik gösterdikten sonra ad verilir. Pek çoğumuz biliriz, Dirse Han oğlu bir boğayı öldürünce Dede Korkut o gencin adını "Boğaç" koyar ve onu şan, şeref, mal ve rütbe ile ödüllendirir. Dikkat edilirse, hikâyelerde, gençliğe son derece önem verilmekte, onların, ailesine, milletine ve devletine bağlı, cesur ve çalışkan olmalarına işaret edilmektedir. Savaş, av, toy vb. eğlencelere Hz. Peygambere salavat getirilerek başlanması da Türk Kavimleri'nin dinî yönden şuurlu olduğunu ve devlet millet birliğinin sağlam temellere dayandığını göstermektedir.

Dede Korkut hikâyelerinde özellikle göçebe Oğuz Türkleri'nin tabiat şartlarına karşı dirençleri, düşmanlarına karşı sürekli üstünlüğü ve birlik şuurundan doğan kuvvetlilikleri dikkati çeker. Korkut Ata olarak saygı gören Dede Korkut'un hikâyeleri yaşlı ve bilginlere büyük değer verildiğini de göstermesi açısından, son derece önemlidir. Allah, doğum, din ve ölüm düşüncesi, hayatın her anında kendisini gösterir. Bugün Dede Korkut ve

onun hikâyelerinden ve destanlarımızdan alacağımız önemli dersler vardır. Fertler arasında saygı, sevgi, karşılıklı hoşgörü ve mertlik bunların başında gelmektedir. Dede Korkut aslında büyük bir vatanseverdir ve milletin sonsuza dek güçlü ve mutlu yaşamasını gerçekleştirme mücadelesi içindedir. Hikâyelerindeki örnek şahsiyetler olan Bayındır Han, Kazan Han, Bamsı Beyrek, Boğaç Han, Selcen Hatun, Seğrek ve diğerleri toplumda olması gereken ideal insan karakterlerini temsil ederler. Bu insanlar, milleti ve vatanı için ölümü göze alan ve tüm zorlukların üstesinden gelebilen kahramanlardır. Prof. Dr. M. Fuat KÖPRÜLÜ, Dede Korkut için; "Terazinin bir kefesine Türk Edebiyatının tümünü, diğer kefesine de Dede Korkut'u koysanız yine de Dede Korkut ağır basar." demektedir.¹

Oğuzların sağ kolunda bulunan Bayat boyu, ekseri Oğuz hanlarının çıktığı dört Bozok boyundan biridir. Diğer Oğuz boyları gibi Sirüderya (Seyhun) Nehri kıyılarında ve kuzeydeki bozkırlarda yaşayan Bayat boyu, İslamiyet'ten önceki tarihinde, Korkut Ata (Dede Korkut) ile temsil edilmiştir. Bayat boyundan Kara Hoca'nın oğlu Korkut Ata, akıllı, bilgili ve keramet sahibi bir insandı. "Ala atlı kiş tonlu" Kayı İnal Yavku ile ondan sonra gelen hükümdarlar devrinde çıkan birçok zor siyasi meseleler, Korkut Ata'nın dirayeti sayesinde halledilmiştir.²

Dede Korkut "Kitâb-ı Dedem Korkud Alâ Lisân-ı Tâife-i Oğuzân" başlığını taşıyan kitabının çeşitli yerlerinde "dede" giriş bölümünde dört defa "ata" unvanıyla anılmaktadır.³

Türk edebiyatında kendi ismi ile anılan hikâyelerinin anlatıcısı olan bu bilge kişiye "dede" veya "ata" yani Dede Korkut ya da Korkut Ata denilmesi acaba farklı inanç ve dünya görüşü sonucu mudur? Bir başka ifadeyle Korkut Ata Şaman, Dede Korkut Müslümanlaşmış dönemin isimlendirilmeleri midir? Bu kelimelerin ikisi de Türkçedir. Türk Dil Kurumu internet sitesinde bu kelimelerin

sözlük anlamları ve kullanılış biçimleri tabloda gösterilen biçimde ele alınmıştır.

dede
isim

1 . Torunu olan erkek, büyük baba, büyük peder: "Dedenin kabri yanında bir çukur kazılmış."- Y. Z. Ortaç.
2 . Büyük babadan başlayarak geriye doğru atalardan her biri.
3 . Mevlevi tarikatında çile doldurmuş olan derişlere verilen unvan.
4 . Ünlem, teklifsiz konuşmada yaşlı erkeklere söylenen bir seslenme sözü.

Atasözü, deyim ve birleşik fiiller

Dede (veya dedesi) koruk yer, torununun dışı kamaşır.

Birleşik Sözler

Dededen kalma	ay dede	Koyun dede	Bektaşî dedesi
---------------	---------	------------	----------------

ata
isim

1 . Baba.
2 . Dedelerden ve büyük babalardan her biri: "Ey kız gözüme huri görünürsün / Atan sevmez seni benden ziyade."- Karacaoğlan.
3 . Kişinin geçmişte yaşamış olan büyükleri.

Atasözü, deyim ve birleşik fiiller

Atadan babadan görmek	Ata dostu oğla mi-rastır.	Atalar çıkarayım der tahta, döner doluşır gelir bahta	Atalar sözünü tutmayan yabana atarlar.
Ata malı mal olmaz, kendin kazanmak gerek.	Atasını tanımayan Allahını tanımaz.		

Birleşik Sözler

Atabey	ata erki	Ataerkil
--------	----------	----------

Sözlük anlamları bakımından "dede" ve "ata" kelimelerinin birbirlerinden farklı olmadıkları görülmektedir. Kavramsal olarak baktığımızda Türkler arasında halka yol gösteren tecrübeli ve bilgili kişilere eskiden beri ata ve baba denildiği bilinmektedir. Daha sonraki dönemlerde dede unvanı da ata ve baba gibi saygı ifadesi olarak kullanılmıştır. Mesela Korkut Ata'ya Dede Korkut denilmektedir.

Dede unvanı tek başına veya ata ve baba ile birlikte yaygın olarak Mevlevilik ve Bektaşilikte kullanılmaktadır. Aleviler de tabii oldukları din adamlarına dede demektedirler. Anadolu'da Sünni halk arasında da dede inancı önemli bir yere sahiptir. Yatır diye kabul edilen kabirlere gösterilen ilgi ve bazı yerleşim mahallerine dede unvanı verilmesi bu inancın somut örneklerindedir.⁴

Müslümanlaşan Korkut Ata Türklerin şaman oldukları dönemlere ait bazı dinî unsurları şeklen kullanmıştır. Bunların başında Şamanların sazlarla söyledikleri toplumun yiğitlik, inanç ve ahlak değerlerini ifade eden tarafını görmektediriz. Dede Korkut (Korkut Ata) elinde kopuzuyla şeklen bir

şaman gibi fakat içeriği Müslümanlaştırılmış olarak halkın vicdanına tesir eden değerleri dile getirmektedir. Bu gelenek günümüzde Alevi-Bektaşî kültüründe saz semaisi, Mevlevilikte ise enstrüman değiştirerek hâlâ yaşamını sürdürmektedir. Çünkü bir dil içindeki kavramsal değişimlerin, bunun yansıttığı hayat tarzındaki değişikliklerle paralel olarak seyrettiğini kabul edebiliriz.

Korkut Ata, Türk dünyasının ortak kültürü olma hususiyetini taşımaktadır. Ata-Dede gibi unvanların farklı kullanımları aynı zamanda bölgesel özellikler taşımaktadır. Günümüzde Türk Cumhuriyetleri olarak bilinen bölgelerdeki Kazak, Özbek, Türkmen, Karakalpak Türklerinin daha çok Korkut Ata ismini benimsediklerini söyleyebiliriz.⁴

DEDE KORKUT DESTANLARI

Bu destanların her biri bir boy için söylenilmiştir. Bu destanlarda boyların hanlarının başından geçen olaylar, ad koyma, canavarlarla savaşma gibi bölümler yer almaktadır.

Hikâyelerin dili oldukça sadedir. 15.-16. yüz-

yılda yazıya geçirildiği hâlde arı bir Türkçeye sahiptir. Az miktarda Arapça kökenli kelime de vardır. Orhan Şaik Gökyay ve Muharrem Ergin'in Latin harfleri ile yayınladıkları kitaplar ilköğretim öğrencilerinin anlayabileceği kadar sade ve basit cümle yapısına sahiptir. Hikâyeler çoğunlukla manzum ve ahenkli bir şekilde anlatılır. Manzumların bir kısmı kafiyeli olmasa da kulağa hoş gelen bir söyleyiş tarzı vardır. Kitapta yaklaşık 8.000 tane farklı sözcük ve deyim geçer. Cümleler kısa ve yalındır.

DEDE KORKUT DESTANLARININ GENEL İÇ YAPISI

Destanlarda olağanüstü olayların yoğunluğundan sıyrılmış ve günlük, sade olaylar da konu olmuştur. Destan niteliğine tüm Oğuzlar'ı etkilemesiyle ulaşmıştır. Hikâyeler basit görünen olaylarla başlamış ama tüm Oğuzlar'ın etkilenmesiyle sonuçlanmıştır. Hikâyelerde dersler verilmiş, halk bilgilendirilmek istenmiştir. Destanlaşmış tarih olayları anlatılmıştır. Oğuzların dinî inançları belirtilmiştir, örneğin Alpler kafirlerle savaşa gitmeden evvel arı sudan abdest alıp iki rekât namaz kıldıkları belirtilmiştir.

Halkın iktisadi durumu da anlatılmıştır. Oğuzların daha çok hayvancılıkla geçindiği neredeyse her hikâyede görülmektedir. Yalnız Oğuzlar'da üstünlük zenginlikle, mal mülkle olmaz. Oğuzlar'da üstünlük yiğitlikle olur. Erkek gençlerin isim alabilmesi için bir yiğitlik göstermesi gerekir. Yiğitlik gösteren delikanlıya Dede Korkut isim verir. Verdiği isimler genellikle delikanlının gösterdiği yiğitlikle alakalıdır. Mesala Boğaç Han'a 'Boğaç' ismi boğayı boğduğu için verilmiştir. Oğuzlar işlerini kendileri yapamazsa küçük düşerler. Üstünlüklerini kaybetmemek için yardım kabul etmezler. Kazan Han'ın hikâyesinde de böyle olmuş; Kazan Han, çobanı yardımını engellemek

için ağaca bağlamıştır.

Hikâyelerde kadın da söz sahibidir. Kadın da hanlık edebilir. Kadın evlenirken güçlü, yiğit birini arar. Gerekğinde kadın da savaşır fakat kadının savaşması erkeği küçük düşürür.

Destanlarda yoğunlukla ideal Oğuz Alp'inin nasıl olması gerektiği anlatılıyorsa da Alplerin başına gelen olaylardan herkese pay düşüyor. Büyüklüğün ve güçlülüğün erdem ve hünere bağlı olduğu her fırsatta belirtilmiş. Düşmana karşı savaşmak da yiğitliğin, büyüklüğün göstergesidir. Verilen dersler bu kadarla da kalmıyor. Bunların bir kısmı doğrudan devlete ve yöneticilere bir kısmı da millete verilmek istenen derslerdir.

1- Devlete Verilen Öğütler;

Destanlarda genel bir ilke şeklinde Oğuz birliğini devam ettirme fikri işlenmiştir. Bu birliği devam ettirebilmek için devlete ve devlet adamlarına;

- Ekonomik güce sahip olma
- Hüner ve erdem sahibi olma
- Buyruk olmanın gereği anlatılmıştır.

Destanlarda vurgulanan bu unsurlar sanırsız dünya döndüğü sürece devam edecektir.

Ayrıca Alplere de şöyle öğütler veriliyor;

- Ok atmada ve yay çekmede hünerli olmak
- Düşman ile savaşta üstün gelmek
- Ülkesine sahip çıkmak
- Zengin ve eli açık olmak ('Aç doyurmak, yoksul donatmak' şeklinde geçen halka karşı merhametli ve cömert olmak)
- Soylu olmak ve soyunu küçük düşürmemek.

2- Halka Verilen Öğütler;

Destanlarda halka, Alpler kadar yer verilmese de hem çoban gibi kahramanlarla hem de örnek

Alplerle halka da bir takım dersler verilmiş;

- Devlete sadık olmak
- Misafirperver olmak
- Dedikodu yapmamak
- Gönlü zengin olmak
- Dürüst olmak
- Korkak olmamak
- Çocuğunu iyi yetiştirmek
- Üstüne düşen görevi yerine getirmek
- Eşine sadık olmak
- Ana babaya hürmet etmek ...

Bazı öğütler de var ki pek çoğu atasözleri gibi kalıplaşmıştır;

- Ecel vakti ermeyince can çıkmaz.
- Çıkan can geri gelmez.
- Yığılı malın mülkün olsa da nasibinden fazlasını yiyemezsin.
- Kara eşek başına gem vursan katır olmaz, hizmetçiye elbise giydiren hanım olmaz.

Ve bunlar gibi pek çoğu doğrudan olarak mukaddime verilmiş. Bir o kadar da hikâyelerin mânzum ve secîli kısımlarında mevcuttur.

DEDE KORKUT DESTANLARI'NDA YER ALAN ESKİ TÜRK GELENEKLERİ

• **Ad Koyma** : Oğuz Türklerinde bir gencin ad alabilmesi için bir yiğitlik göstermesi gerekiyordu. Bu yiğitliği gösterdikten sonra Dede Korkut'u çağırırlardı. Dede Korkut da dua edip gençte yiğitliğiyle alakalı bir isim verirdi; "... Bunun adı boz aygırlı Bamsı Beyrek olsun, adını ben verdim yaşını Allah versin."

• **Toy etme (Toplantı yapma kararı verme)**: Oğuzlar mühim konularda karar vermek için toplantı yaparlardı; "Kudretli Oğuz beylerini

hep çağırıldılar evlerine getirdiler. Ağır misafirlik eylediler.

- **Düğün:** Hâlen devam eden bir geleneğimiz olan düğünlerde ziyafet verilir, şenlik yapılırdı.

- **Kız İsteme:** Kız babasından veya abisinden istenirdi. Kız istemeğe büyük ve saygın kişiler giderdi. Dede Korkut Deli Karçar'dan kız kardeşini Bamsı Beyrek'e şöyle istemiştir; "Tanrının buyruğu ile peygamberin kavli ile aydan arı, güneşten güzel kız kardeşin Banu Çiçek'i Bamsı Beyrek'e istemeğe gelmişim."

- **Başlık Alma:** Kız vermeye karşılık kızın ailesi başlık isterlerdi. Kitapta kız kardeşini vermek istemediği için aşırı miktarda başlık isteyen Deli Karçar anlatılmıştır.

"Deli Karçar der: Dede, kız kardeşim yoluna ben ne istersem verir misin? Dede der : Verelim dedi, görelim ne istersin? Deli Karçar der : Bin erkek deve getirin dişi deve görmemiş olsun, bin de aygır getirin ki hiç kısrakla çiftleşmemiş olsun, bin de koyun görmemiş koç getirin, bin de pire getirin bana dedi. Eğer bu dediğim şeyleri getirirseniz pekâlâ veririm."

- **Sövuş Etme:** Oğuzlar bir misafir geldiği zaman onun için bir hayvan kesip ikram ederlerdi.

- **Düş Yorma:** Rüyalarında gördükleri garip durumları Dede Korkut'a yorumlatıp mana çıkarırlardı.⁶

20. yüzyıl sözlü geleneğinde Dede Korkut boylarının en canlı olarak yaşadığı yer Türkmenistan'dır. Yüzyılın ortalarında Ata Rahmanov'un derlediği metinler el yazmaları hâlinde Türkmenistan'ın Kol Yazmaları Enstitüsü'nde saklanmaktadır. Ayrıca Nurmırat Esenmıradov'un derlediği iki metin de vardır. Bu metinler 1980'lerin sonundan itibaren Türkmenistan'da yayımlanmaya başlanmıştır.

Ata Rahmanov'un derlemelerinden anlaşıldığına göre Dede Korkut kitabındaki 12 boydan 7'si Türkmenistan sözlü geleneğinde 20. yüzyıla kadar ulaşmıştır. Bunlar İza berilediren Nesilsiz (Dirse Han oğlu Boğaç Han Boyu), Makav (Deli Dumrul Boyu), Yekegöz (Basat'ın Tepegöz'ü öldürdüğü Boy), Törelı Bey (Kan Turalı Boyu), Bamsım Birek (Bamsı Beyrek Boyu), Salır (Salur Kazan'ı oğlu Uruz'un tutsaklıktan çıkardığı Boy), Imra (Begil oğlu Emren Boyu) adlı hikâyelerdir. Bu hikâyelerde farklılıklar olsa da Dede Korkut yazmalarındaki boyların konuları temel olarak korunmuştur; hatta kahramanların adları da küçük değişikliklerle aynı kalmıştır.

Ata Rahmanov'un derlediği üç hikâyeye ile Nurmırat Esenmıradov'un derlediği iki hikâyeye Dede Korkut kitabında yoktur. Bunlar İğdir, Dışoğuzların Gever Hanlığına Karşı Köreşi, Oğuzların Melâlaşmak, Tekemuhammet, Salır Gazan ve İtemcek Hekâyası'dır. Dede Korkut kitabındaki 12 boy, bu 5 hikâyeye ile 17'ye çıkmaktadır.

Dede Korkut kitabındaki üç boy, Azerbaycan, Anadolu ve Balkanlar coğrafyasında, sözlü geleneğe masallaşmış olarak yaşamaya devam etmektedir.

Bunlardan en yaygını Bamsı Beyrek boyunun Bey Böyrek adıyla söylenen masallaşmış biçimidir. Bu masalın Azerbaycan'dan; Anadolu'nun Trabzon, Bayburt, Erzurum, Erzincan, Urfa, Kilis, Kahramanmaraş, Sivas, Yozgat, Amasya, Sinop, Bartın, Zonguldak, Kırşehir, Kayseri, Konya, Osmaniye, Afyon, Eskişehir, Kütahya, İstanbul şehirlerinden derlenmiş varyantları vardır. Masalın 1791'de yazıya geçirilmiş eksik bir varyantı ise Türk Dil Kurumu Kütüphanesinde saklanmaktadır. Aynı masalın 1730-31 tarihli tam bir nüshası ise Mısır'da bulunmuştur.

Masallaşmış olan ikinci boy Tepegöz boyudur. Bu masalın da Azerbaycan'dan; İğdir, Posof, Bayburt, Erzurum, Siirt, Yozgat, Kastamonu, Ço-

rum, Çankırı, Ankara, Konya, Aydın, İstanbul, Kırklareli şehirlerinden ve Dobruca'dan derlenmiş varyantları vardır.

Üçüncü olarak Deli Dumrul boyunun masallaşmış varyantları Tokat, Konya, Antalya, Bolvadin ve Üsküp'ten derlenmiştir.

Ferruh Arsunar'ın 1962'de Gaziantep'ten yaptığı bir derleme ise çok ilgi çekicidir. Salur Kazan'ın evinin yağmalandığı boyun bir özeti gibi olan hikâyede kahramanlar birbirine karışmış olmakla beraber, Türkmenistan'daki rivayetlerde olduğu gibi temel konu aynıdır.

Azerbaycan, Türkmenistan ve Kazakistan'da sözlü gelenekten derlenen bir rivayet ise doğrudan doğruya Dede Korkut'un kendisiyle ilgilidir. Bu rivayetlere göre Korkut Ata, Azrail'den kaçmak ve ölümden kurtulmak ister; nereye giderse kabrinin kazıldığını görür ve sonunda ölür.

Özbeklerde Alpamış, Kazak ve Karakalpaklarda Alpamış, Başkurlarda Alpamışa, Tatarlarda Alıpmemşen ve Altay Türklerinde Alıp Mamaş olarak yaşayan destan; birçok araştırmacıya göre Dede Korkut kitabındaki Bamsı Beyrek boyu ile ilgilidir. Dolayısıyla bu destanı da Dede Korkut mirası olarak düşünebiliriz. Böylece Dede Korkut mirasının Balkanlardan Altaylara kadar uzanan Türk dünyasında yayılmış olduğunu görüyoruz.⁷

Bayburt İlinde 16-22 Temmuz 2001 tarihleri arasında düzenlenen Dede Korkut Uluslararası

Kültür ve Sanat Şöleninde Devlet Eski Bakanlarından Namık Kemal Zeybek konuşmasının bir bölümünde şunları söylemektedir: "Korkut Ata, Türk Dünyası'na sesleniyor. Birlik, bilim ve bilinç yolunu gösteriyor... Korkut Ata, Türk Dünyası'nın her yerinde bilinir. Avrupa ve Türkiye Türklüğü, Türkistan ve İdil-Ural Türklüğü, Korkut Ata'ya sahip çıkar. Hepsisi de haklıdır. Nerede Türk varsa, Korkut Ata oradadır. Kim sahip çıkarsa, Korkut Ata onlarıdır. Kim Korkut Ata'ya sahip çıkarsa, Korkut Ata da, onlara sahip çıkar. Türk'ün kopuzunun en büyük ustası Korkut Ata... Korkut Ata, kopuzu ile Türklere varolmanın gerçeklerini anlatan insan. Korkut Ata'nın kopuzu din yolunun inceliklerini ve barışın erdemlerini ve birliğin faziletlerini anlatmıştır. Gerektiği zaman kopuz, millet savunmasında yiğitlerin yüreklerine cesaret aşısı olmuştur."⁸

Kaynaklar

- 1- http://tr.wikipedia.org/wiki/Dede_Korkut
- 2- <http://www.dallog.com/boylar/bayat.htm>
- 3-İslam Ansiklopedisi cilt-9 sh 77
- 4- İslam Ansiklopedisi cilt-9 sh 76
- 5-Prof. Dr. Anadol, C.-Dr.Abbaslı,N.-Abbasova,F,Türk Kültür ve Medeniyeti, 2002,sh.166
- 6- <http://www.dedekorkut.net/content/category/20/31/133/>
- 7-Prof.Dr.Ahmet B.Ercilasun Dede Korkut Mirası (www.tdk.gov.tr)
- 8- www.biyografi.net